ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
F. G. JACOBS
της 28ης Ιανουαρίου 1993 *

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Στην υπό κρίση υπόθεση, το ολλανδικό δικαστήριο College van Beroep voor het Bedrijfsleven (διοικητικό δικαστήριο εμπορικών και βιομηχανικών υποθέσεων που δικάζει σε τελευταίο βαθμό) ζητεί την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία και την εφαρμογή της οδηγίας 74/561/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Νοεμβρίου 1974, περί προσβάσεως στο επάγγελμα του μεταφορέα εμπορευμάτων στον τομέα των εσωτερικών και διεθνών οδικών μεταφορών (ΕΕ ειδ. έκδ. 07/001, σ. 231, στο εξής: οδηγία). Η οδηγία τροποποιήθηκε από την οδηγία 80/1178/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 4ης Δεκεμβρίου 1980 (ΙΟ 1980, L 350, σ. 41), και από την οδηγία 85/578/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1985 (ΕΕ 1985, L 372, σ. 34), προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι προσχωρήσεις της Ελλάδας και των Ισπανίας και Πορτογαλίας αντιστοίχως και, περαιτέρω, τροποποιήθηκε από την οδηγία 89/438/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Ιουνίου 1989 (ΕΕ 1989, L 212, σ. 101). Εντελώς προσφάτως, η οδηγία τροποποιήθηκε από τον κανονισμό 3572/90/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 4ης Δεκεμβρίου 1990, περί τροποποιήσεως, λόγω της γερμανικής ενοποιήσεως, ορισμένων οδηγιών, αποφάσεων και κανονισμών σχετικών με τις οδικές, σιδηροδρομικές και πλωτές μεταφορές (ΕΕ 1990, L 353, σ. 12). Ωστόσο, οι τροποποιήσεις αυτές δεν έχουν άμεση σχέση με τα πραγματικά περιστατικά τής υπό κρίση υποθέσεως.

2. Το College van Beroep έχει θέσει το ακόλουθο ερώτημα:

«Πρέπει το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 74/561/ΕΟΚ σε συνδυασμό με την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το φυσικό πρόσωπο που έχει διευθύνει πραγματικώς και μονίμως μια επιχείρηση, εφόσον συνεχίζει μόνο του την εκμετάλλευσή της μετά τη λύση της ομόρρυθμης εταιρίας που εκμεταλλευόταν την επιχείρηση αυτή, η οποία κατ' ορθή εφαρμογή της ως άνω οδηγίας υπάγεται στη μεταβατική της ρύθμιση, δικαιούται να ζητήσει την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου αυτού, ακόμη και αν δεν έχουν τεθεί σε εφαρμογή από τον εθνικό νομοθέτη;»

Οι κοινοτικές διατάξεις

3. Η οδηγία προβλέπει τη θέσπιση κοινών κανόνων για την πρόσβαση στο επάγγελμα του οδικού μεταφορέα εμπορευμάτων, «προκειμένου να εξασφαλιστεί άνοδος της επαγγελματικής στάθμης των μεταφορέων» (βλ. την τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας). Η οδηγία προβλέπει επίσης τη λήψη μεταβατικών μέτρων που «θα επιτρέψουν στα κράτη μέλη να προσαρμόσουν την εθνική τους νομοθεσία στους κανόνες της Κοινότητας» (βλ. την έκτη αιτιολογική σκέψη).

4. Βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας, τα φυσικά πρόσωπα ή οι επιχειρήσεις που επιθυμούν να ασκήσουν το επάγγελμα του οδικού μεταφορέα εμπορευμάτων πρέπει: α) να παρέχουν εχέγγυα αξιοπιστίας, β) να διαθέτουν την κατάλληλη οικονομική επιφάνεια και γ)

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

να πληρούν την προϋπόθεση επαγγελματικής ικανότητας όπως προσδιορίζεται στο άρθρο 3, παράγραφος 4. Το δεύτερο και τρίτο εδάφιο του άρθρου 3, παράγραφος 1, ορίζουν τα ακόλουθα:

«Αν ο αιτών είναι φυσικό πρόσωπο που δεν πληροί την προϋπόθεση που προβλέπεται στην περίπτωση γ', οι αρμόδιες αρχές δύνανται παρ' όλα αυτά να του επιτρέψουν να ασκήσει το επάγγελμα του μεταφορέα υπό την προϋπόθεση ότι θα υποδείξει στις αρχές αυτές άλλο πρόσωπο το οποίο πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στις περιπτώσεις α'και γ', και το οποίο διευθύνει πραγματικώς και μονίμως τις δραστηριότητες μεταφορών της επιχειρήσεως.

Αν ο αιτών είναι επιχείρηση, ένα από τα φυσικά πρόσωπα τα οποία διευθύνουν πραγματικώς και μονίμως τις δραστηριότητες μεταφορών της επιχειρήσεως πρέπει να πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στις περιπτώσεις α' και γ'(...)».

5. Βάσει του άρθρου 7, τα κράτη μέλη ήσαν υποχρεωμένα να εφαρμόσουν την οδηγία πριν από την 1η Ιανουαρίου 1977 και να εξασφαλίσουν ότι η διαδικασία για την εξακρίβωση των ικανοτήτων που αναφέρονται στο άρθρο 3, παράγραφος 4, θα λάβει χώρα πριν από την 1η Ιανουαρίου 1978· στο εξής θα αποκαλώ τη διαδικασία αυτή «διαδικασία αξιολογήσεως». Συνεπώς, κάθε κράτος μέλος ήταν υποχρεωμένο να εξασφαλίσει ότι το φυσικό πρόσωπο ή η επιχείρηση, στο οποίο/στην οποία δεν είχε ακόμα επιτραπεί η άσκηση του επαγγέλματος του οδικού μεταφορέα εμπορευμάτων, μπορούσε να ζητήσει την έκδοση πιστοποιητικού βεβαιούντος τη συνδρομή των απαιτουμένων ικανοτήτων, η διαδικασία δε για την αξιολόγηση των ικανοτήτων αυτών έπρεπε να είχε λάβει χώρα μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1978.

6. Το άρθρο 5 της οδηγίας προβλέπει ένα μεταβατικό καθεστώς όσον αφορά εκείνους στους οποίους οι εθνικές νομοθεσίες, ήδη πριν από την 1η Ιανουαρίου 1978, επέτρεπαν την άσκηση του επαγγέλματος του οδικού μεταφορέα εμπορευμάτων. Βάσει του άρθρου 5, παράγραφος 1:

«Τα φυσικά πρόσωπα και οι επιχειρήσεις που αποδεικνύουν ότι πριν από την 1η Ιανουαρίου 1978 τους είχε επιτραπεί, βάσει της εθνικής νομοθεσίας κράτους μέλους, να ασκούν το επάγγελμα του μεταφορέα εμπορευμάτων στον τομέα των εσωτερικών και/ή των διεθνών οδικών μεταφορών απαλλάσσονται από την υποχρέωση να αποδείξουν ότι πληρούν κατά περίπτωση τις προϋποθέσεις των διατάξεων που προβλέπονται στο άρθρο 3».

Συνεπώς, οι επιχειρηματίες αυτοί απαλλάσσονται, ειδικότερα, από την υποχρέωση πληρώσεως της προϋποθέσεως περί επαγγελματικής ικανότητας, όπως προσδιορίζεται στο άρθρο 3, παράγραφος 4. Ωστόσο, βάσει του άρθρου 5, παράγραφος 2:

«(...) τα φυσικά πρόσωπα τα οποία μετά την 31η Δεκεμβρίου 1974 και πριν από την 1η Ιανουαρίου 1978:

— θα έχουν λάβει την άδεια ασκήσεως του επαγγέλματος του οδικού μεταφορέα εμπορευμάτων χωρίς να έχουν, βάσει της εθνικής νομοθεσίας, αποδείξει την επαγγελματική τους ικανότητα, ή

— θα έχουν οριστεί για να διευθύνουν πραγματικώς και μονίμως τις δραστηριότητες μεταφορών μιας επιχειρήσεως,

πρέπει να πληρούν πριν από την 1η Ιανουαρίου 1980 την προϋπόθεση επαγγελματικής ικανότητας που αναφέρεται στο άρθρο 3, παράγραφος 4.

Η ίδια προϋπόθεση απαιτείται για την περίπτωση που προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο [δηλαδή, οσάκις ο αιτών είναι επιχείρηση].»

7. Ο σκοπός των μεταβατικών αυτών διατάξεων είναι, κατά τη γνώμη μου, σαφής. Αν, πριν ήδη κινηθεί η διαδικασία αξιολογήσεως που θέσπισε η οδηγία, επιτρεπόταν, βάσει της εθνικής νομοθεσίας, σε μεταφορέα να ασκήσει το επάγγελμα αυτό, ο μεταφορέας δεν πρόκειται να απολέσει την άδεια αυτή συνεπεία των νέων απαιτήσεων της οδηγίας: βλ. άρθρο 5, παράγραφος 1. Συνεπώς, δικαιώματα που είχαν αποκτηθεί προηγουμένως βάσει της εθνικής νομοθεσίας διατηρούνται από την οδηγία. Πρέπει να σημειωθεί ότι στην περίπτωση των προαναφερθεισών στην παράγραφο 1 οδηγιών που τροποποίησαν το άρθρο 5, προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι προσχωρήσεις της Ελλάδος, της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, οι αιτιολογικές τους σκέψεις ρητώς αναφέρονται στην ανάγκη προστασίας «κεκτημένων» ή «υφισταμένων» δικαιωμάτων. Ομοίως, ο επίσης προαναφερθείς στην παράγραφο 1 κανονισμός, ο οποίος τροποποιεί το άρθρο 5, κατόπιν της γερμανικής ενοποιήσεως, αναφέρεται, στην έβδομη αιτιολογική του σκέψη, σε «κεκτημένα δικαιώματα».

8. Ωστόσο, οσάκις η άδεια αποκτήθηκε βάσει της εθνικής νομοθεσίας μετά την έκδοση της οδηγίας, αλλά πριν από την ημερομηνία κινήσεως της διαδικασίας αξιολογήσεως, ενδέχεται τα κεκτημένα δικαιώματα να μη διατηρηθούν επ' άπειρον. Στην περίπτωση αυτή, παραχωρήθηκε στα ενδιαφερόμενα πρόσωπα περιθώριο δύο επί πλέον ετών, εντός του οποίου όφειλαν να ικανοποιήσουν την προϋπόθεση επαγγελματικής ικανότητας: βλ. άρθρο 5, παράγραφος 2. Εντούτοις, η υποχρέωση αυτή δεν ίσχυε οσάκις το ενδιαφερόμενο πρόσωπο είχε ήδη αποδείξει την επαγγελματική του ικανότητα βάσει της εθνικής νομοθεσίας και δεν είχε οριστεί στη θέση του διευθυντή της επιχειρήσεως.

9. Στην υπό κρίση υπόθεση, προκύπτει ότι έχουν εφαρμογή μάλλον οι μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 5, παράγραφος 1, και όχι αυτές του άρθρου 5, παράγραφος 2, δεδομένου ότι δεν έγινε επίκληση αδείας που αποκτήθηκε πριν από την 1η Ιανουαρίου 1978, αλλά μετά τις 31 Δεκεμβρίου 1974.

Εξέταση του προδικαστικού ερωτήματος

10. Από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι ο van Doesselaar, ο προσφεύγων της κύριας δίκης, ασκούσε κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεώς του το επάγγελμα του οδικού μεταφορέα εμπορευμάτων επί είκοσι επτά περίπου έτη. Το 1960, ο προσφεύγων συνέστησε προς τούτο εταιρία με τον van Esbroek. Ο van Esbroek διέθετε το απαιτούμενο από την ολλανδική νομοθεσία πιστοποιητικό επαγγελματικής ικανότητας, ενώ ο προσφεύγων δεν διέθετε τέτοιο πιστοποιητικό. Εντούτοις, φαίνεται ότι από το 1962 και εφεξής ο προσφεύγων ενεργούσε ως ο πράγματι διευθύνων την εταιρία και ότι από το 1977 έφερε μόνος του την ευθύνη της εκτελέσεως των εργασιών της εταιρίας. Μετά τον θάνατο του van Esbroek στις 23 Απριλίου 1987, η εταιρία λύθηκε. Ωστόσο, ο προσφεύγων επιθυμούσε να συνεχίσει τις εργασίες της επιχειρήσεως ως ατομικός επιχειρηματίας και ζήτησε από τον καθού υπουργό να απαλλαγεί από την υποχρέωση κατοχής πιστοποιητικού επαγγελματικής ικανότητας. Η αίτηση αυτή απορρίφθηκε με απόφαση της 24ης Δεκεμβρίου 1987 και ο αιτών προσέφυγε ενώπιον του College van Beroep.

11. Δεν είναι εντελώς σαφές αν κάποτε η εθνική νομοθεσία επέτρεπε στον προσφεύγοντα να φέρει μόνος του τη διευθυντική ευθύνη επιχειρήσεως οδικών μεταφορών.

Με τις γραπτές της παρατηρήσεις, η Ολλανδική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι αυτός δεν απέλαυε τέτοιων δικαιωμάτων. Φαίνεται ότι, κατά τον κρίσιμο χρόνο, η ολλανδική νομοθεσία επέτρεπε σε πρόσωπο που δεν διέθετε πιστοποιητικό επαγγελματικής ικανότητας να μετέχει στη διεύθυνση επιχειρήσεως οδικών μεταφορών, πάντοτε, όμως, από κοινού με κάτοχο τέτοιου πιστοποιητικού. Η Ολλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο προσφεύγων δεν πληροί την προϋπόθεση αυτή, δεδομένου ότι, παρόλον ότι ο van Esbroek ήταν εταίρος στις επιχειρηματικές δραστηριότητες και διέθετε το κατάλληλο πιστοποιητικό, η πραγματική διεύθυνση, για αρκετό καιρό, είχε αναληφθεί αποκλειστικώς από τον προσφεύγοντα.

12. Φυσικά, στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να αποφανθεί ως προς το αν, πριν από την ημερομηνία κατά την οποία η οδηγία έπρεπε να τεθεί σε εφαρμογή, η ολλανδική νομοθεσία επέτρεπε να τεθεί η επιχείρηση του προσφεύγοντος υπό την αποκλειστική διεύθυνσή του. Αν τούτο αποκλειόταν από τις έχουσες εφαρμογή εθνικές διατάξεις, με αποτέλεσμα ότι ούτε η επιχείρηση ούτε ο ίδιος ο προσφεύγων ασκούσαν νομίμως το επάγγελμα του οδικού μεταφορέα εμπορευμάτων, είναι πρόδηλον ότι κατά τον χρόνο εκδόσεως της οδηγίας ουδέν δικαίωμα υφίστατο δυνάμενο να διατηρηθεί από το άρθρο 5, παράγραφος 1, και να τύχει επικλήσεως από τον προσφεύγοντα. Ο προσφεύγων δεν θα απέλαυε ενός τέτοιου δικαιώματος, δεδομένου ότι ήταν ο μοναδικός υπεύθυνος για τη διεύθυνση της επιχειρήσεως, χωρίς να διαθέτει το κατάλληλο πιστοποιητικό ικανότητας· για τον ίδιο λόγο, η επιχείρηση δεν θα μπορούσε να επικαλεστεί τέτοιο δικαίωμα, δεδομένου ότι τελούσε υπό την αποκλειστική διεύθυνση του προσφεύγοντος. Συνεπώς, προκειμένου να εξεταστούν όλες οι πτυχές της υποθέσεως, θα προχωρήσω στηριζόμενος στην υπόθεση ότι, τόσο πριν από την 1η Ιανουαρίου 1978 όσο και πριν από την 1η Ιανουαρίου 1975, είτε ο προσφεύγων είτε η επιχείρηση είχαν, βάσει της εθνικής νομοθεσίας, το δικαίωμα να συνεχίσουν τις υφιστάμενες εργασίες της επιχειρήσεως και ότι, επομένως, υφίσταντο, βάσει της εθνικής νομοθεσίας, δικαιώματα δυνάμενα να διατηρηθούν από το άρθρο 5, παράγραφος 1. Αν τέτοια δικαιώματα όντως υφίσταντο, φαίνεται ότι εξηρτώντο από το γεγονός ότι ο van Esbroek διέθετε το κατάλληλο πιστοποιητικό επαγγελματικής ικανότητας και ήταν εταίρος της επιχειρήσεως που διηύθυνε ο προσφεύγων.

13. Όπως παρατηρεί η Επιτροπή, ακόμα και αν η εθνική νομοθεσία δεν έχει εφαρμόσει ορθώς το άρθρο 5, παράγραφος 1, πρόσωπο ή επιχείρηση που πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 5, παράγραφος 1, μπορεί να επικαλεστεί το άμεσο αποτέλεσμα της διατάξεως αυτής, προκειμένου να αποτρέψει την απώλεια των διατηρουμένων από τη διάταξη αυτή δικαιωμάτων. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι φυσικό πρόσωπο που διηύθυνε μονίμως και πραγματικώς επιχείρηση οδικών μεταφορέων και που πληροί την προϋπόθεση του άρθρου 5, παράγραφος 1, εξακολουθεί να μπορεί να επικαλεστεί τη διάταξη αυτή, ακόμα και αν μεταγενεστέρως επήλθε μεταβολή στη νομική μορφή της επιχειρήσεως. Κατά την Επιτροπή, δεν θα ήταν πρόσφορο, ενόψει του σκοπού του άρθρου 5, παράγραφος 1, να γίνει δεκτό ότι δεν έχει εφαρμογή η διάταξη αυτή, απλώς και μόνον λόγω μεταβολής της νομικής μορφής της οικείας επιχειρήσεως. Συνεπώς, προκύπτει ότι η Επιτροπή έχει τη γνώμη ότι, άπαξ μια εταιρία μπορεί να επικαλεστεί το άρθρο 5, παράγραφος 1, προκειμένου να διατηρήσει δικαιώματα που έχει αποκτήσει προηγουμένως βάσει της εθνικής νομοθεσίας, η θέση αυτή δεν θα έπρεπε να επηρεάζεται από τη μετέπειτα λύση της εταιρίας, εφόσον η ίδια επιχειρηματική δραστηριότητα εξακολουθεί να ασκείται από το πρόσωπο το οποίο διηύθυνε προηγουμένως τις εργασίες της εταιρίας.

14. Είναι αλήθεια ότι αυτή καθαυτή η μεταβολή απλώς και μόνον της νομικής μορφής μιας επιχειρήσεως δεν πρέπει να επηρεάζει την εφαρμογή του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας. Συνεπώς, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες επιχείρηση απέλαυε προηγουμένως, βάσει της εθνικής νομοθεσίας, δικαιωμάτων που δεν εξηρτώντο από τη διατήρηση συγκεκριμένης νομικής μορφής (ή συγκεκριμένης συνθέσεως των εταίρων, οσάκις η επιχείρηση είναι εταιρία), η διατήρηση των δικαιωμάτων αυτών από το άρθρο 5, παράγραφος 1, δεν πρέπει να εξαρτάται από παρόμοια προϋπόθεση. Ωσαύτως, αν το δικαίωμα διευθύνσεως επιχειρήσεως οδικών μεταφορών, του οποίου προηγουμένως απέλαυε ένα φυσικό πρόσωπο, δεν εξηρτάτο από την προϋπόθεση να διατηρήσει η επιχείρηση συγκεκριμένη νομική μορφή ή να διατηρηθεί ο εταιρικός δεσμός του διευθύνοντος την επιχείρηση με τον κάτοχο συγκεκριμένου προσόντος, τότε η διατήρηση του δικαιώματος αυτού από το άρθρο 5, παράγραφος 1, είναι ανεξάρτητη οποιασδήποτε παρόμοιας προϋποθέσεως.

15. Ωστόσο, η έκταση των διατηρουμένων από το άρθρο 5, παράγραφος 1, δικαιωμάτων μπορεί να προσδιοριστεί μόνον υπό το πρίσμα της εθνικής νομοθεσίας που είχε εφαρμογή πριν από την 1η Ιανουαρίου 1978. Συνεπώς, κατά τη γνώμη μου, η Επιτροπή υπερβάλλει, αν οι ισχυρισμοί της έχουν την έννοια ότι μεταβολή της νομικής μορφής μιας επιχειρήσεως ή μεταβολή της συνθέσεως μιας εταιρίας ουδέποτε δύνανται να επηρεάσουν την άδεια που έχει αποκτηθεί προηγουμένως βάσει της εθνικής νομοθεσίας. Ο λόγος είναι ότι η διάταξη αυτή σκοπεί προδήλως στη διατήρηση δικαιωμάτων που έχουν αποκτηθεί προηγουμένως και όχι στη διεύρυνση τέτοιων δικαιωμάτων. Όπως έχω σημειώσει, η οδηγία έχει ως στόχο την εξασφάλιση της «ανόδου της επαγγελματικής στάθμης» εκείνων στους οποίους έχει επιτραπεί η άσκηση του επαγγέλματος του οδικού μεταφορέα εμπορευμάτων. Παρόλον ότι η οδηγία προβλέπει, επίσης, μεταβατικά μέτρα που θα παράσχουν στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να προσαρμόσουν τις κείμενες διατάξεις τους με το καθεστώς που αυτή θεσπίζει, τα μέτρα αυτά δεν μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα να επιτρέψουν σε πρόσωπο ή επιχείρηση να λάβει άδεια υπό περιστάσεις υπό τις οποίες δεν θα ήταν δυνατόν να αποκτηθεί άδεια βάσει της εθνικής νομοθεσίας.

16. Πρέπει να υπομνηστεί ότι ουδέποτε επετράπη στον προσφεύγοντα να ασκήσει ιδίω ονόματι το επάγγελμα του οδικού μεταφορέα. Προκύπτει ότι οποιοδήποτε δικαίωμα είχε απολαύσει εξηρτάτο από τη διατήρηση του εταιρικού δεσμού με πρόσωπο το οποίο διέθετε το κατάλληλο πιστοποιητικό ικανότητας. Ο προσφεύγων ζητεί απαλλαγή από την υποχρέωση κατοχής πιστοποιητικού ικανότητας για τον λόγο ότι η προϋπόθεση αυτή έπαυσε να πληρούται. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν βλέπω κατά ποίο τρόπο θα μπορέσει να στηριχθεί στο άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας, προκειμένου να τύχει αυτής της απαλλαγής: αν θα μπορούσε να το κάνει, το άρθρο 5, παράγραφος 1, θα του επέτρεπε να αποκτήσει δικαιώματα των οποίων ουδέποτε θα μπορούσε να τύχει βάσει της εθνικής νομοθεσίας.

17. Ωστόσο, τούτο δεν σημαίνει ότι ο προσφεύγων κατ' ουδένα τρόπο δύναται να λάβει άδεια υπό το καθεστώς που έχει θεσπίσει η οδηγία. Το άρθρο 3, παράγραφος 4, της οδηγίας επιτρέπει στα κράτη μέλη να χορηγούν πιστοποιητικά επαγγελματικής ικανότητας, κυρίως, βάσει των γνώσεων που έχουν αποκτηθεί «με την πρακτική εμπειρία σε επιχείρηση μεταφορών». Ομοίως, η νέα διατύπωση του άρθρου 3, παράγραφος 4, υπό το άρθρο 1, παράγραφος 6, της οδηγίας 89/438/ΕΟΚ (προαναφέρθηκε στην παρά-

γραφο 1), παρόλον ότι προβλέπει ότι η προϋπόθεση που ανάγεται στην επαγγελματική ικανότητα «συνίσταται στην κατοχή γνώσεων που διαπιστώνεται με γραπτή εξέταση», προβλέπει επίσης ότι:

«Τα κράτη μέλη μπορούν να απαλλάσσουν από την εξέταση τους υποψηφίους μεταφορείς οι οποίοι αποδεικνύουν ότι διαθέτουν πρακτική πείρα τουλάχιστον 5 ετών σε επιχείρηση μεταφορών, σε διευθυντικό επίπεδο».

Μολονότι η χορήγηση πιστοποιητικού επαγγελματικής ικανότητας είναι θέμα που εμπίπτει στην εξουσία των κρατών μελών, είναι δύσκολο να αντιληφθώ κατά ποίο τρόπο είκοσι επτά περίπου έτη πρακτικής πείρας σε επιχείρηση μεταφορών, σε διευθυντικό επίπεδο, δεν θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην απόκτηση των απαιτουμένων ικανοτήτων. Ωστόσο, η χορήγηση πιστοποιητικού επαγγελματικής ικανότητας κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, αποτελεί ένα εντελώς διαφορετικό ζήτημα από τη διατήρηση των υφισταμένων κατ' άρθρο 5, παράγραφος 1, δικαιωμάτων.

18. Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 4 της οδηγίας επιτρέπει στα κράτη μέλη να απαλλάσσουν προσωρινώς μια επιχείρηση από τις υποχρεώσεις του άρθρου 3, παράγραφος 1 (και σε εξαιρετικές περιπτώσεις να χορηγήσουν οριστική απαλλαγή) «σε περίπτωση θανάτου ή φυσικής ή δικαιοπρακτικής ανικανότητος του φυσικού προσώπου που ασκεί τη δραστηριότητα του μεταφορέα ή του φυσικού προσώπου το οποίο πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 3, παράγραφος 1, περιπτώσεις α' και γ'». Από τις γραπτές παρατηρήσεις της Ολλανδικής Κυβερνήσεως φαίνεται ότι η αποτελέσασα την αφετηρία της διαφοράς αίτηση απαλλαγής του van Doesselaar υποβλήθηκε μάλλον βάσει της διατάξεως αυτής και όχι βάσει της διατάξεως του άρθρου 5. Ωστόσο, είναι πρόδηλον ότι το άρθρο 4 δεν σκοπεί να καλύψει την περίπτωση θανάτου ή ανικανότητας του εταίρου μιας επιχειρήσεως, για τις εργασίες της οποίας δεν είχε πρόσφατη διευθυντική ευθύνη.

Συμπέρασμα

19. Είμαι, επομένως, της γνώμης ότι στο ερώτημα που υπέβαλε το College van Beroep πρέπει να δοθεί η ακόλουθη απάντηση:

Το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 74/561/ΕΟΚ του Συμβουλίου πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι τα φυσικά πρόσωπα ή οι επιχειρήσεις, στα οποία/στις οποίες βάσει της εθνικής ρυθμίσεως είχε επιτραπεί πριν από την 1η Ιανουαρίου 1978 η άσκηση του επαγγέλματος του οδικού μεταφορέα εμπορευμάτων, απαλλάσσονται από τις υποχρεώσεις του άρθρου 3 της οδηγίας, μόνον εφόσον εξακολουθούν να πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις από τις οποίες εξηρτάτο η χορήγηση της αδείας αυτής.